

Rutereturs årsrapport for 2021

Ferdigstilt 30. mars 2022

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	SAMMENDRAG	3
2	BAKGRUNN	4
3	OM RETURSYSTEMET	5
4	FINANSIERING	7
5	INNSAMLEDE OG BEHANDLEDE MENGDER	10
6	INFORMASJONSARBEID	14
7	ØKONOMI	17
	VEDLEGG 1 - DELTAKERLISTE PER 31.12.2021	18

1 SAMMENDRAG

PCB regnes som en av de farligste miljøgiftene, og myndighetene har derfor stort fokus på innsamling av avfallsfraksjoner med PCB-innhold. PCB ble benyttet i forseglingslim i isolerglassruter i perioden 1965-1975 (kan finnes i importerte ruter frem til og med 1979). Ruteretur AS ble opprettet 3. juni 2002 for å drive et retursystem for disse rutene. Rutereturs retursystem for PCB-holdige isolerglassruter (PCB-ruter) fikk fornyet godkjenning av Miljødirektoratet, tidligere Klima- og forurensningsdirektoratet, 3. desember 2010.

Ruteretur har avtaler med kommunale og interkommunale avfallsselskaper. Det er mer enn 370 avfallsmottak i systemet som dekker alle fylker og 99 prosent av Norges kommuner. De kommunale og interkommunale avfallsmottakene mottar PCB-ruter fra husholdninger og mindre mengder fra næringsdrivende. Aktører med større mengder PCB-ruter kontakter Norsk Gjenvinning for levering. Norsk Gjenvinning har 17 regionale mottak fordelt over hele Norge, hvor de mottar PCB-ruter for Ruteretur. Norsk Gjenvinning håndterte all transport og behandling av PCB-ruter for Ruteretur i 2021.

Fra oppstarten av Ruteretur i 2002 og frem til 2011 var det en klar økning i innsamlet mengde PCB-holdige isolerglassruter. Fra 2011 har de årlige mengdene stort sett blitt redusert. Ruteretur samlet inn 33 270 vinduer i 2021 (omregnet fra kg til antall vinduer). Nedgangen er forventet da mengden gjenstående PCB-ruter i norske bygg avtar. Til tross for Covid-19-pandemien har innsamling og behandling stort sett gått som normalt. Den største endringen for drift av Ruteretur i 2021, som skyldes pandemien, er at revisjoner, kurs og møter hovedsakelig har blitt avholdt digitalt.

Rutereturs deltakere rapporterte at de i 2021 solgte i underkant 1,98 millioner isolerglassruter i Norge. I 2020 ble det rapportert 1,92 millioner solgte isolerglassruter. Produksjon av isolerglass i Norge har blitt redusert betraktelig de siste 11 årene. I 2010 var andelen produsert i Norge 66 prosent og i 2021 var dette redusert til 11,3 prosent.

Miljøvederlaget som deltakerne i retursystemet betaler for hver rute som sendes ut på det norske markedet, var kr 9 i hele 2021. Endelig årsregnskap godkjennes først etter at denne årsrapporten foreligger. Årsresultatet for 2021 forventes å bli kr 0,6 million.

Informasjon er et av Rutereturs viktigste virkemiddel for å sikre innsamling av PCB-holdige ruter og høy deltakelse i retursystemet. Informasjon til mulige avfallsbesittere om hvor PCB-holdige isolerglassruter kan leveres og kunnskapsheving hos mottakene som Ruteretur har avtale med er sentrale informasjonsoppgaver.

I 2021 ble det arrangert til sammen 11 halvdagskurs om PCB og PCB-ruter. Av disse ble åtte avholdt digitalt, og tre ble avholdt fysisk. Kursene er for ansatte som håndterer PCB-ruter på mottaksanlegg som har avtale med Ruteretur. Til sammen deltok 175 personer på kursene. I tillegg var det rundt 80 personer som gjennomførte digital lyn-opplæring om Ruteretur og PCB-ruter.

Ruteretur arbeider også aktivt med informasjon mot produsenter og importører av isolerglass for at disse skal være kjente med sine forpliktelser slik at det blir færrest mulig «gratispassasjerer». I 2021 fortsatte Ruteretur sitt arbeid mot importører og kjøpere av isolerglassruter som ikke er deltakere i Ruteretur, for å informere disse og øke antall deltakere.

2 BAKGRUNN

PCB (polyklorerte bifenyler) er en gruppe syntetiske klorforbindelser som er giftige, tungt nedbrytbare og bioakkumulerende. Ny bruk av PCB ble forbudt i Norge i 1980. De viktigste kjente utslippskildene i dag er bygningsmaterialer og andre PCB-holdige produkter, både de som er i bruk og de som er kasserte. Utlekking fra forurenset grunn og sedimenter fører fortsatt til miljøproblemer, og PCB er en av årsakene til kostholdsråd knyttet til fisk fra flere fjorder.

I Norge finnes PCB i luft, vann, sedimenter, jord, matvarer og i flere levende organismer. Siden PCB oppkonsentreres i næringskjeden, er mennesker og rovdyr spesielt utsatt. Opptak hos mennesker skjer hovedsakelig gjennom mat.

PCB ble benyttet i forseglingslim i isolerglassruter i perioden 1965-1975. Etter 1975 ble ikke PCB benyttet i norske ruter, men det kan finnes PCB i importerte ruter produsert frem til og med 1979. Fra 1980 trådte en egen PCB-forskrift i kraft og det ble forbudt å benytte PCB i nye produkter.

Når PCB-holdige isolerglassruter kasseres er de definert som farlig avfall. De skal derfor leveres til godkjent mottak for farlig avfall. Til tross for dette ble det frem til 2002 levert svært små mengder med PCB-holdig isolerglass til godkjente mottak. Årsaken var trolig en kombinasjon av høye kostnader og manglende kunnskap. Miljøverndepartementet tok derfor i 2002 et initiativ overfor bransjen og fikk i stand en frivillig avtale om bransjeansvar for kasserte PCB-holdige isolerglassruter. Ruteretur ble som en følge av dette stiftet 3. juni 2002. Selskapet har som formål å utvikle, drive, styre, overvåke og organisere en kostnadseffektiv og samfunnsøkonomisk lønnsom returordning som sikrer innsamling av PCB-holdige isolerglassruter på en miljømessig forsvarlig måte.

Selskapet eies av følgende selskaper, alle med en eierandel på en femtedel hver:

✓ Norges Bygg- og Eiendomsforening	✓ Norsk Eiendom
✓ Norske Trevarer	✓ Virke
✓ Glass og Fasadeforeningen	

I juli 2004 ble det forskriftsfestet¹ at produsenter og importører av isolerglass skal sørge for et landsdekkende mottakssystem for PCB-holdige isolerglass og finansiere driften av dette. De pålegges en plikt til å informere om systemet til avfallsbesittere og kjøpere av isolerglass. Forpliktelsen til produsenter og importører skal dekkes gjennom deltakelse i et godkjent retursystem for PCB-holdige isolerglassruter. Med virkning fra 1. juni 2008 ble forskriften endret slik at kommunene fikk plikt til å motta inntil 500 kg PCB-ruter per år per avfallsbesitter fra husholdninger og fra virksomheter med mindre mengder farlig avfall i kommunen. Kommunen skal vederlagsfritt ta imot kasserte PCB-holdige ruter fra husholdninger.

Ruteretur er det eneste godkjente retursystemet for PCB-holdige isolerglassruter. Ruteretur fikk fornyet godkjenning fra Miljødirektoratet 3. desember 2010, og denne er løpende.

Daglig ledelse, drift og administrasjon av Ruteretur ivaretas av Nomiko – Norsk Miljøkompetanse. Daglig leder er Sverre Valde.

¹ Kapittel 14 i avfallsforskriften.

3 OM RETURSYSTEMET

3.1 Innsamling av PCB-ruter

Forutsetninger som ble lagt til grunn da Ruteretur ble godkjent var at selskapet skulle arbeide aktivt for å sikre høy innsamlingsgrad av PCB-holdige isolerglass som kasseres.

Norsk Gjenvinning AS håndterer innsamling og transport av PCB-ruter i hele Norge for Ruteretur (avtale fra 1. juni 2021). Norsk Gjenvinning har 17 regionale mottak fordelt over hele Norge (de benytter underleverandører nord for Trondheim), og henter PCB-ruter fra alle kommunale/interkommunale mottak som har avtale med Ruteretur (lokale mottak).

Avfallsbesittere med større mengder kan levere PCB-ruter direkte til regionale mottak innenfor maksimal normalpris (kr 1500 per tonn i 2021). Avtalen med Norsk Gjenvinning omfatter også transport av PCB-rutene fra de regionale mottakene til behandlingsanlegget som Ruteretur har inngått avtale med.

3.2 Lokale mottak for PCB-ruter

Kommunale og interkommunale avfallsmottak som Ruteretur har avtale med (lokale mottak) mottar PCB-ruter fra husholdninger og mindre mengder fra næringsdrivende. Kommunene er pliktige til å motta PCB-ruter fra husholdninger og mindre mengder fra næring.

Ruteretur har avtaler med de fleste kommunale og interkommunale avfallsselskaper. Avtalen innebærer gratis henting av PCB-ruter på mottak, gratis kurs om PCB og PCB-ruter, informasjonsmateriell og kostnadsfritt lån av innsamlingsutstyr samt en godtgjørelse for hele PCB-ruter som leveres til Rutereturs innsamlingssystem.

Disse lokale mottakene er forpliktet til å sende minst én person på Rutereturs kurs i løpet av det første avtaleåret for å sikre kunnskap om PCB og PCB-ruter på lokale mottak.

På mottakene skal det kontrolleres at isolerglassrutene som leveres som PCB-ruter omfattes av returordningen. Etter kontroll settes ruter som skal sendes videre til regionalt mottak på L-stativer. Knust glass skal i spennlokkfat eller IBC. Når PCB-rutene hentes av regionale mottak skal de være ferdig sortert, pakket og klargjort for transport. PCB-ruter fra kommunale og interkommunale mottak blir kontrollert og mellomlagret på regionale mottak før de fraktes til sluttbehandling.

Avtalene dekker alle fylker og omfattet 351 kommuner som i 2021 utgjorde 98,6 prosent av Norges kommuner. Retursystemet har mer enn 370 mottakspunkter for PCB-ruter. En oppdatert oversikt over mottaksplassene i hvert fylke ligger på Rutereturs hjemmeside (www.ruteretur.no).

3.3 Sluttbehandling av PCB-ruter

Norsk Gjenvinning AS har avtale med Ruteretur om behandling av alle PCB-ruter som samles inn, og innehar konsesjon for behandling av PCB-holdige ruter på sitt anlegg på Øra, i Fredrikstad kommune. Glasset skjæres ut fra ramme/avstandslist og går til Glava for materialgjenvinning (produksjon av glassvatt). Gjenværende fraksjon der PCB-en finnes, håndteres videre som farlig avfall i utenlandske forbrenningsanlegg, iht. eksporttillatelse gitt av Miljødirektoratet. Det ble inngått ny avtale med Norsk Gjenvinning om behandling av PCB-ruter som trådte i kraft 1. juni 2021.

3.4 Kvalitetssikring

Det utføres jevnlig revisjoner/kontroller av behandlingsanlegget og alle regionale mottak. Formålet med revisjonene er å sikre at Rutereturs kontraktspartnere følger opp sine forpliktelser i henhold til avtalene de har med Ruteretur. Videre er revisjonene en viktig arena for Ruteretur for å få bedre innsikt i nedstrømsløsningen for PCB-rutene.

I 2021 ble det utført 13 temarevisjoner av regionale mottak. 11 av temarevisjonene ble utført digitalt over Teams, og to ble utført fysisk. På behandlingsanlegget til Norsk Gjenvinning på Øra ble det gjennomført ett besøk der det blant annet ble foretatt kontroll av sorteringen av PCB-ruter levert fra regionale mottak. I tillegg ble det utført flere digitale dialogmøter.

Det ble gjennomført 17 digitale møter med kommunale mottak i 2021. Formålet med møtene var blant annet å få bedre kjennskap til hvilke utfordringer lokale mottak har ved håndtering av PCB-ruter, hvordan rutene håndteres og hvordan lokale mottak rapporterer innsamlede PCB-ruter til Ruteretur. Både mottakene og Ruteretur finner møtene nyttige, og kunnskap deles begge veier.

Revisjonsarbeidet og møter med lokale mottak er viktig forbedringsarbeid for å avdekke avvik og oppnå god dialog mellom partene. Aktiviteten knyttet til slikt arbeid vil være høy også i 2022.

4 FINANSIERING

4.1 Deltakere i retursystemet

Norske produsenter av isolerglass og importører av isolerglass eller produkter som inneholder isolerglass, skal sørge for at enhver avfallsbesitter kan levere kasserte PCB-holdige isolerglassruter til forsvarlig behandling og til en pris som ikke overstiger normalpris for levering av isolerglassruter uten PCB til vanlige avfallsmottak. Produsentene og importørene skal dekke merkostnadene utover dette.

Produsenter og importører skal dekke sine plikter etter avfallsforskriften² gjennom deltakelse i et retursystem som er godkjent av Miljødirektoratet. Ruteretur arbeider aktivt for å oppspore og få med flest mulig importører som deltakere.

Ruteretur fikk 16 nye deltakere i 2021. Ved utgangen av 2021 var det 235 deltakere i Ruteretur (vedlegg 1). Totalt 21 deltakere ble meldt ut i 2021. Seks deltakere ble fusjonert, skiftet navn eller flyttet importen over i datterselskaper som medførte at nye avtaler med Ruteretur ble inngått. Syv av utmeldingene skyldes at selskapene har sluttet med import av isolerglass til Norge. Ett selskap gikk konkurs og ett selskap inngikk kontrollmedlemsskap siden de sluttet med import og kjøper av norske leverandører. Seks selskaper har ikke Ruteretur klart å få kontakt med gjennom flere år. I 2021 ble det sendt ut fysisk brev til disse seks med informasjon om at de må ta kontakt med Ruteretur ellers blir de utmeldt. Ingen av de seks responderte på brevet, og disse seks firmaene er derfor utmeldt fra retursystemet.

4.2 Rekruttering av nye deltakere

Ruteretur arbeider aktivt for å rekruttere produsenter og importører til å bli deltakere i retursystemet. Returselskapets arbeid med rekruttering av nye deltakere fokuserer på importører siden produsentene i Norge allerede er deltakere i returordningen. Rekrutteringen gjøres normalt ved å først identifisere potensielle importører og deretter sende informasjon og følge dem opp via telefon.

Ruteretur har en rekke deltakere som importerer ruter fra utenlandske produsenter. Mange av disse er byggentreprenører. Ofte kjøper den samme byggentreprenøren isolerglass fra ulike leverandører/ produsenter fra inn- og utland. I mange tilfeller er det bare en viss andel av omsatt mengde isolerglass som entreprenøren importerer selv, den resterende del kjøpes via leverandører/ produsenter. Entreprenøren er dermed i en situasjon hvor han både er importør (iht. § 14-4 i avfallsforskriften) og kjøper av isolerglass (iht. § 14-5). Uansett hvem entreprenøren kjøper sine isolerglass av, må han kunne etterspørre og dokumentere at selskapene han kjøper isolerglass av er deltakere i en godkjent returordning, om han kjøper mer enn 200 isolerglass per år. Ruteretur er det eneste godkjente returselskapet for isolerglass i Norge, og alle importører og produsenter skal derfor være deltakere i Ruteretur.

Ruteretur mottar flere tips fra deltakere om firmaer som Ruteretur må følge opp for å avklare om de importerer isolerglass. Ruteretur følger også opp de leverandørene som kontrollmedlemmene oppgir i sine årsrapporter. Alle årsrapporter fra kontrollmedlemmer gjennomgås og de leverandørene som ikke er deltakere i Ruteretur blir kontaktet med informasjon om at de er

² Avfallsforskriftens § 14-3

pliktige til å være deltakere i et godkjent retursystem for PCB-ruter om de produserer eller importerer isolerglass til Norge.

Ruteretur og Miljødirektoratet har hatt jevnlig dialog også i 2021. Etter at Miljødirektoratet hadde en kampanje rettet mot importører av isolerglass i 2019, ble det enighet om at Miljødirektoratet jevnlig skal kontakte bedrifter som Rutereturs administrasjon ikke lykkes med å få innmeldt i retursystemet. Miljødirektoratet har i 2021 sendt brev til syv virksomheter som Ruteretur ikke har lykkes med å få inngått avtale med.

Ruteretur inngikk et samarbeid med StartBank i 2015, noe som øker Rutereturs synliggjøring mot kjøper av vinduer som benytter StartBank. Etter innspill fra Ruteretur ble StartBank endret noe i 2021 slik at det nå er enda enklere å se om produsenter er deltakere i Ruteretur.

4.3 Kontrollmedlemmer

Avfallsforskriften stadfester at de som kjøper mer enn 200 isolerglassruter per år skal etterspørre og kunne dokumentere at produsenten er deltaker i et godkjent retursystem for PCB-holdige isolerglassruter. For kjøpere av isolerglass opererer Ruteretur derfor med kontrollmedlemskap. Et kontrollmedlemskap innebærer en forpliktelse til å kjøpe isolerglass kun av bedrifter som er deltakere i et godkjent retursystem for PCB-holdige isolerglassruter. Gjennom sitt kontrollmedlemskap vil bedriften synliggjøre at de ivaretar sine forpliktelser etter forskriften og viser vilje til å støtte opp om innsamling av kasserte PCB-holdige isolerglassruter. Kontrollmedlemmer hjelper Ruteretur med å avdekke eventuelle gratispassasjerer, siden kontrollmedlemmene skal rapportere årlig til Ruteretur hvem de kjøper isolerglass fra.

Ruteretur rekrutterte 11 nye kontrollmedlemmer i 2021. Ved årsslutt var det 82 kontrollmedlemmer tilknyttet Ruteretur.

4.4 Beregning av markedsandel

Pliktene for hver produsent og importør omfatter den forholdsmessige andelen av kasserte PCB-holdige isolerglassruter som tilsvarer vedkommendes markedsandel for nye isolerglass til det norske markedet. Markedsandel baseres på antall isolerglassruter den enkelte produsent/importør sender ut på det norske markedet. Ruteretur var det eneste godkjente returselskapet for PCB-ruter i 2021, og alle produsenter/importører skulle derfor ha rapportert sin markedsandel til Ruteretur.

Deltakere rapporterer til Ruteretur hver måned antall ruter de sendte ut på markedet den foregående måneden. Aktører med mindre mengder har unntaksvis fått sjeldnere rapporteringsintervall. Angivelse av mengde ruteenheter som sendes ut på markedet, fordelt på importerte ruter og ruter produsert i Norge, oppgis ved rapportering. Basert på denne rapporten fakturerer Ruteretur et vederlag, som skal dekke deltakerens andel av kostandene for returselskapet.

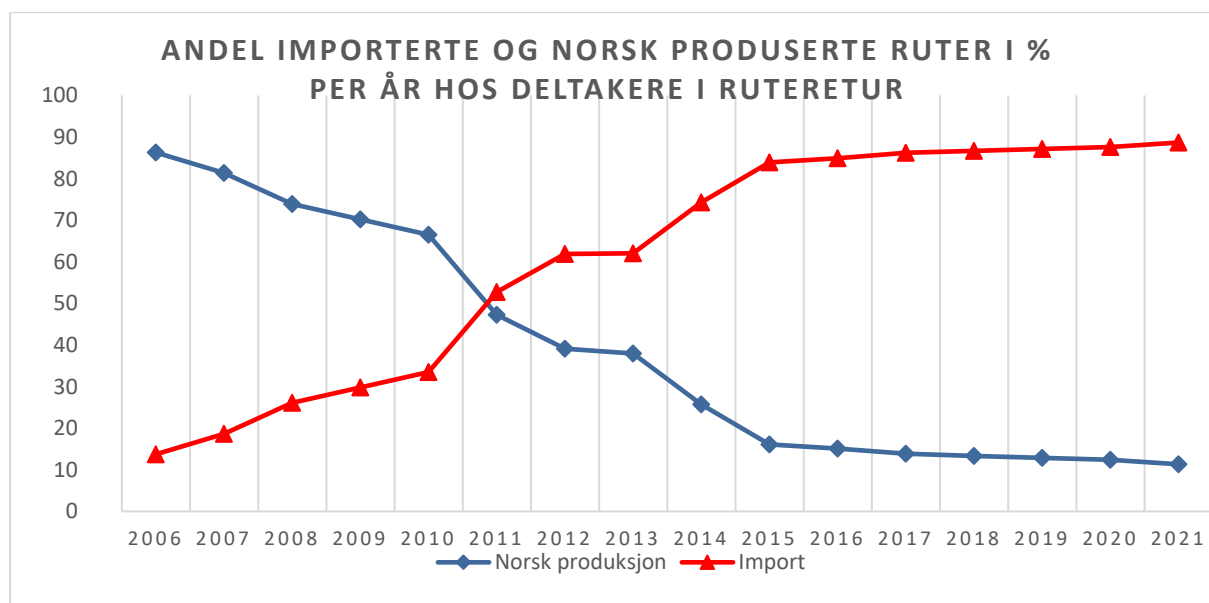
4.5 Nye ruteenheter ut på markedet

I 2021 ble det sendt om lag 1,975 millioner isolerglassruter ut på det norske markedet, ifølge tallene som har blitt rapportert inn til Ruteretur.

Figur 1: Årlige mengder nye isolerglassruter ut på markedet.

Andelen importerte ruter har steget for hvert år siden 2006. Fra 2015 til 2021 har det vært en utflating i økningen av importerte ruter. Utviklingen siden 2006 er vist i figur 2.

Figur 2: Andelen importerte og norskproduserte isolerglassruter.

Vi ser av figur 2 at importdelen har økt fra 13,7 prosent i 2006 til 88,7 prosent i 2021.

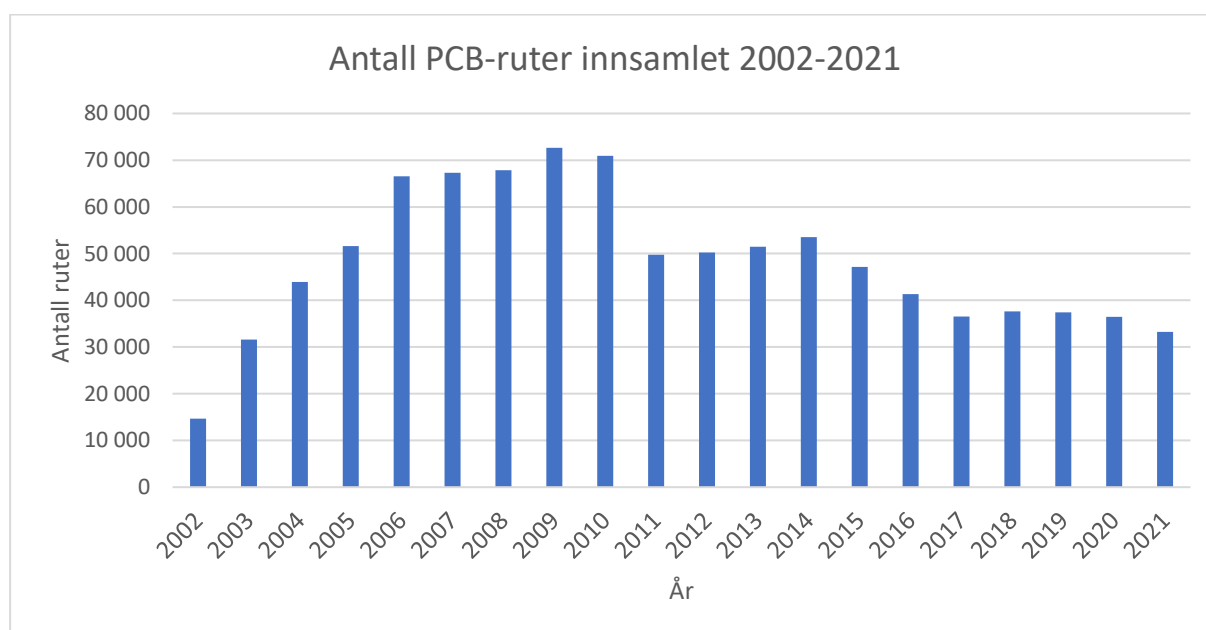
5 INNSAMLEDE OG BEHANDLEDE MENGDER

5.1 Innsamling og behandling av PCB-ruter under korona-pandemien

Til tross for Covid-19-pandemien har innsamling og behandling av PCB-ruter gått som normalt i 2021. God informasjon mot aktørene og gode beredskapsrutiner har vært prioriterte oppgaver for å sikre dette. Den største endringen for driften, med tanke på pandemien, er at kontroller, kurs og møter hovedsakelig har blitt avholdt digitalt.

5.2 Innsamlede mengder PCB-holdige isolerglassruter

Ruteretur startet innsamling av PCB-holdige isolerglassruter i 2002. Utviklingen av antall innsamlede ruter er vist i figur 3.

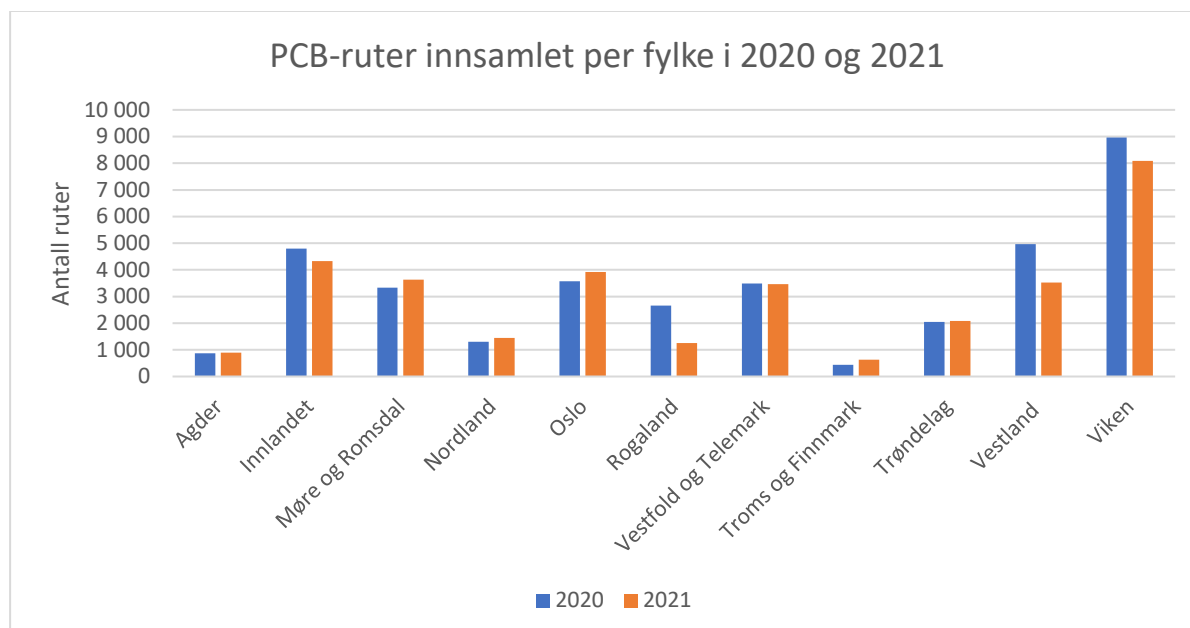
Figur 3: Innsamlet mengde PCB-ruter per år.

I 2021 ble det samlet inn 33 270 ruter (omregnet fra vekt til antall). Dette er ca. 3 000 færre enn i 2020.

Innsamlede mengder ruter økte frem til 2009 da om lag 72 000 ruter ble samlet inn. I 2010 registrerte vi en liten nedgang av innsamlet mengde. Det var først i 2011 at vi fikk en stor reduksjon på rundt 30 prosent sammenlignet med året før. Den kraftige nedgangen fra 2011 skyldes i hovedsak ny organisering av retursystemet fra sommeren 2011. Ruteretur har de ti siste årene hatt en betydelig bedre kontroll og opplæring rundt hvilke ruter som skal inn i retursystemet for PCB-ruter, og hvilke ruter som ikke skal det. Det har ført til at mengden reduseres samtidig som antall PCB-ruter som fremdeles er i bruk avtar.

På grunn av store variasjoner fra år til år, i folkemengder, bygningsmasser og bygge- og riveaktiviteter, vil den årlige mengden med innsamlede PCB-ruter per fylke variere betydelig.

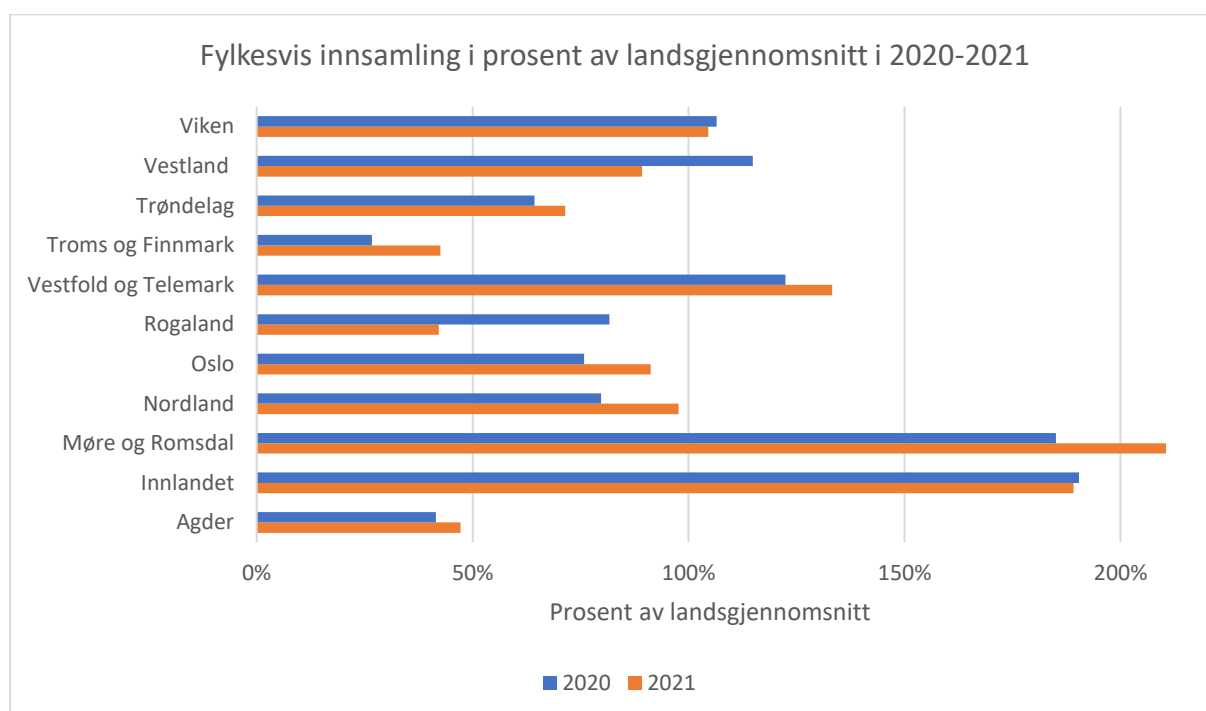
I figur 4 er det gitt en oversikt over antall PCB-ruter innsamlet per fylke i 2020 og 2021.

Figur 4: Innsamlede PCB-ruter per fylke.

Det fremgår av figuren at det har vært størst økning i innsamlede mengder PCB-ruter i Oslo og Møre og Romsdal, og størst nedgang i Vestland og Rogaland.

Figur 5 viser fylkesvis innsamling per 1000 innbyggere som prosent av landsgjennomsnittet.

Figur 5: Fylkesvis innsamling som prosent av landsgjennomsnitt.

Det er store variasjoner mellom fylkene i innsamling per 1000 innbyggere. Både i 2020 og i 2021 var Møre og Romsdal, Innlandet og Vestfold og Telemark fylkene med høyest innsamling av PCB-ruter per innbygger. Dette skyldes høy aktivitet innenfor riving og rehabilitering av bygg med PCB-ruter i disse fylkene.

5.3 Gjenstående mengder PCB-holdige ruter i norske bygg

Da Ruteretur ble etablert i 2002 var Rutereturs estimat at det i perioden 1965 til 1975 ble installert 2 050 000 isolerglassvinduer i norske bygg og at gjenværende mengder PCB-ruter var ca. 600 000. Dette anslaget var for lavt. Ruteretur har siden oppstarten i 2002 samlet inn nærmere 1 000 000 ruter. Ruteretur antar at det fortsatt er noen (få) hundre tusen PCB-ruter igjen i norske bygg, basert på de mengder som fortsatt samles inn.

5.4 Vurdering av innsamlingsresultat

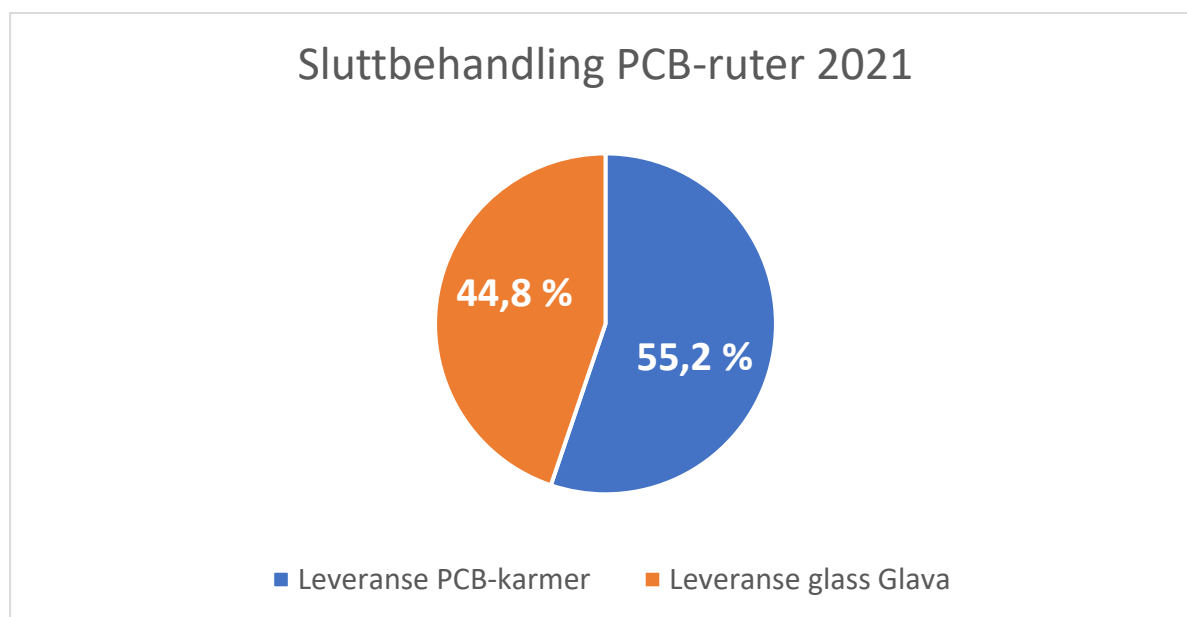
Ruteretur gjør vurderinger av antatte mengder vinduer som kasseres hvert år, men slike betraktninger er høyst usikre. Vi har derfor ikke funnet det riktig å angi en innsamlingsprosent for årene etter 2007. Men det er ingen tvil om at innsamlingsprosenten er høy da retursystemet er velfungerende, økonomisk gunstig for de som skal levere PCB-ruter og godt kjent med rundt 370 mottakspunkter over hele landet.

5.5 Sluttbehandling av ruter

Sluttbehandling av PCB-ruter håndteres av Norsk Gjenvinning på Øra i Fredrikstad. Glasset skjæres ut fra ramme/avstandslist. Det rene glasset går til Glava for materialgjenvinning. Den andre delen, som inneholder PCB, håndteres som farlig avfall og destrueres ved forbrenning med høy temperatur (energiutnyttelse). Norsk Gjenvinning sendte i 2021 denne fraksjonen til AGR i Tyskland og til Fortums anlegg i Danmark.

I 2021 mottok Norsk Gjenvinning 1 231 tonn PCB-ruter for behandling fra Ruteretur. Rapportering fra Norsk Gjenvinning til Ruteretur viser at 551 tonn glass og 680 tonn karmen og avstandslist med PCB ble videresendt. På grunn av mindre mengder knuste ruter i 2021 sammenlignet med årene før, har andelen glass til materialgjenvinning økt.

Figur 6 viser andel sortert til materialgjenvinning (glass) og energiutnyttelse i 2021.

Figur 6: Sluttbehandling av PCB-vinduer.

5.6 Mengder PCB

Tidligere beregninger og svar fra en rekke analyser, viser at mengden PCB per m² isolerglass med PCB ligger i området 50-70 gram. Det er imidlertid en rekke analyser som viser lavere innhold av PCB, samt at en del av rutene som er produsert i perioden som returordningen omfatter, ikke har inneholdt PCB. Umerkede vinduer omfattes av ordningen hvis en kan anta at de kan være fra den aktuelle perioden. Tidligere analyser av umerkede vinduer viser at om lag 50 % av disse inneholder PCB. Et anslag basert på disse opplysningene viser at Ruteretur samlet inn et sted mellom ett og to tonn ren PCB i 2021.

Det er usikkerhet knyttet til disse tallene, men det gir en pekepinn på hvor mye ren PCB som blir samlet inn gjennom returordningen.

6 INFORMASJONSARBEID

6.1 Generelt om Rutereturs informasjonsarbeid

Informasjon til avfallsbesittere og avfallsmottak om hvordan PCB-holdige isolerglassruter skal håndteres når de kasseres, og at disse rutene inngår i et system for sikker håndtering av PCB, er en sentral oppgave for Ruteretur. Videre gir Ruteretur informasjon til produsenter og importører av isolerglass for at disse skal kjenne sine forpliktelser slik at antall gratispassasjerer blir lavest mulig.

Sentrale målsettinger for informasjonsarbeidet er at:

- det blir kjent for de som skal skifte vinduer at disse kan inneholde PCB, at PCB er en alvorlig miljøgift og at vinduer fra en bestemt periode av den grunn må leveres inn til forsvarlig behandling
- det landsdekkende retursystemet for innsamling av PCB-holdige isolerglassruter i regi av Ruteretur er kjent blant målgruppene
- det er kjent at kostnaden for å levere PCB-holdig isolerglass til retursystemet ikke overstiger maksimal normalpris (kr 1500 per tonn i 2021)
- alle produsenter og importører av isolerglass og produkter med isolerglass er kjent med at de plikter å delta i et retursystem for PCB-holdige isolerglass
- kjøpere av mer enn 200 isolerglassruter er kjent med plikten om å etterspørre og kunne dokumentere at produsenten er deltaker i et retursystem.

I 2021 har Ruteretur, som tidligere, brukt en rekke virkemidler for å spre informasjon:

- Besøk, kontroller og møter med Rutereturs kommunale og regionale mottak, fysisk og på nett
- Kurs for kommunale og regionale mottak, fysiske og på nett
- Hjemmesiden www.ruteretur.no
- Utsending av brosjyrer, plakater og annet informasjonsmaterieil
- Jevnlig annonsering i Kretsløpet, bygg.no, byggmesteren.as, Glass og Fasade, Google m.fl.
- Veiledningsvirksomhet, særlig rettet mot de som Ruteretur har avtale med
- Informasjonstiltak rettet mot kjøpere av isolerglassruter
- Nyhetsbrev til blant annet deltakere og kommunale og regionale mottak
- Løpende informasjon gjennom besvarelser av innkommende telefonsamtaler og e-post.

6.2 Hjemmesiden ruteretur.no

Rutereturs hjemmeside er selskapets viktigste ansikt utad og henvender seg blant annet til de som skal skifte/levere vinduer. Her gis detaljert informasjon om hva som anses som PCB-ruter, hvordan man skal ta hånd om slike ruter og hvor de kan leveres.

Hjemmesiden opplyser kjøpere, produsenter og importører av isolerglass og isolerglassprodukter om hvilke krav avfallsforskriften stiller til den type import. Hjemmesiden gir informasjon om

returordningen, finansiering av ordningen og hvilke deltakere og kontrollmedlemmer som er med i Ruteretur. Deltakere i Ruteretur rapporterer månedlig produksjon og importmengder av isolerglass. Det er mulig å registrere dette direkte i et elektronisk vederlagsskjema på nettsiden. Dette forenkler rapporteringen for mange.

Den tredje gruppen det er fokusert på er avfallsmottak som har avtale med Ruteretur. Det er en egen side hvor disse kan finne informasjon, bestille gratis informasjonsmateriell og melde seg på Rutereturs kurs rettet mot avfallsmottak.

Hjemmesiden inneholder oversikt over alle kommunale og interkommunale avfallsmottak for PCB-ruter som har avtale med Ruteretur. I tillegg har siden en oversikt over Rutereturs regionale mottak hvor alle kan levere PCB-ruter, også privateide avfallsselskaper.

Ruteretur.no hadde 8 300 brukere og 12 000 visninger i 2021.

6.3 Oppfølging av kjøpere av isolerglassruter

I en kartlegging Ruteretur gjorde blant kjøpere av isolerglassruter i 2020 ble det avdekket at det er hos entreprenører og byggevarehus det er størst behov for økt kunnskap om pliktene kjøpere av isolerglassruter har iht. avfallsforskriftens kapittel 14. Det ble derfor gjennomført et oppfølgingsprosjekt i 2021 der formålet var å nå ut med spisset og tilpasset informasjon til disse kjøperne.

Ruteretur informerte aktuelle aktører ved å blant annet møte sentrale personer i Virkes miljøforum (byggevarehus), publisere artikkel i bransjeblad, formulere informasjon som ble sendt ut i ulike, relevante nyhetsbrev og ved å sende ut pressemelding som ble publisert på flere relevante nyhetsplattformer. Prosjektet anses som vellykket, da Ruteretur kom i kontakt med mange beslutningstakere som vil eller har endret praksis. Ruteretur har også fått flere kontrollmedlemmer på grunn av prosjektet. Videre har flere aktører gitt tilbakemelding på at de vil ta inn krav om deltakelse i Ruteretur for å sikre at miljøvederlag betales i fremtidige avtaler med leverandører av vinduer og andre isolerglassenheter og -produkter.

6.4 Kurs om PCB-ruter og retursystemet

Alle avfallsselskap som har avtale med Ruteretur får tilbud om gratis halvdagskurs om PCB, PCB-ruter og Rutereturs retursystem. På grunn av Covid-19-pandemien har de fleste kurs blitt avholdt som digitale kurs over Teams. Dette har fungert godt, og har gjort det enda lettere å delta fra ulike steder i landet. Lokale mottak er forpliktet til å ha minst én deltaker på Rutereturs halvdagskurs innen ett år etter at de har inngått avtale med Ruteretur, for å sikre en viss kompetanse om PCB-ruter og hvordan disse skal håndteres. På regionale mottak skal alle som håndterer PCB-ruter ha gjennomført et slikt halvdagskurs.

I 2021 ble det avholdt tre fysiske kurs ulike steder i landet, og åtte digitale kurs over Teams. Til sammen deltok 175 personer, hvorav 36 deltok på fysiske kurs og 139 på digitale kurs.

Ruteretur tilbyr også gratis digital lynopplæring via Rutereturs hjemmeside for ansatte på avfallsmottak. Lynopplæringen tar ca. 15 minutter, omhandler PCB-ruter og Ruteretur, består av filmer og oppgaver, og kan tas av alle som ønsker det. Ca. 80 personer gjennomførte lynopplæring i 2021.

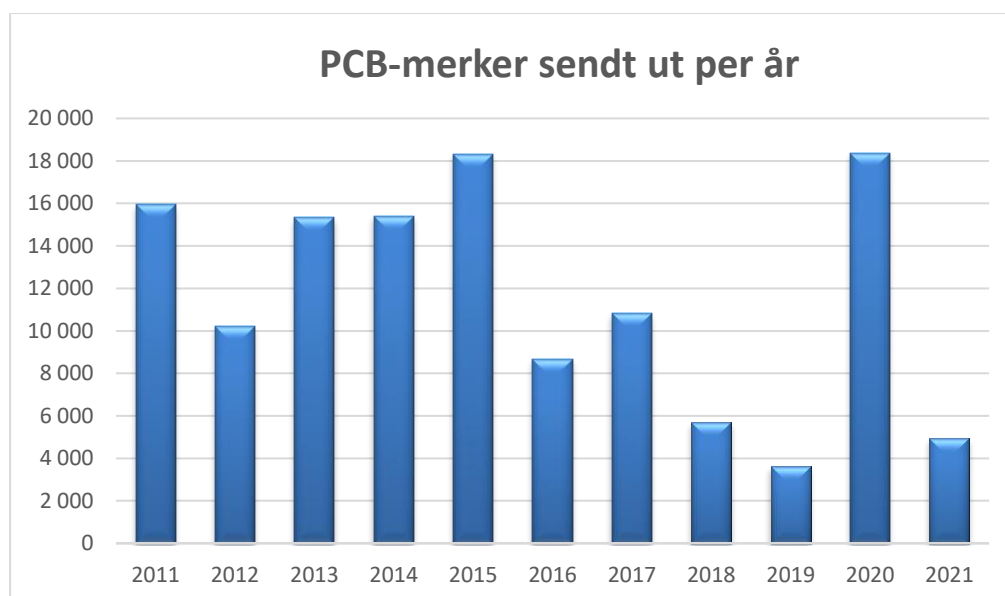
Halvdagskurs og lynopplæring blir fortløpende evaluert i etterkant av deltakerne. Begge deler har fått gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

6.5 PCB-merker for PCB-ruter som er i bruk

Etter at det ble innført merkeplikt for PCB-ruter som er i bruk, har Ruteretur fulgt dette opp med å tilby klistremerker til slikt bruk. Merkene ble utviklet i samarbeid med Miljødirektoratet. I 2021 ble det sendt ut 4 935 merker.

Siden 2017 har det vært kostnadsfritt å bestille og motta slike merker. Det har vært en nedgang i bestilte merker fra 2017 til 2019, men i 2020 ble det en svært markant økning i antall bestilte merker. 79 prosent av de bestilte merkene i 2020 ble bestilt av norske sykehus. Det ble oppgitt fra ett av sykehusene at det hadde vært interne revisjoner som avdekket at PCB-ruter skal merkes. Ser vi bort fra bestillinger fra sykehus ligger andelen bestilte merker i 2020 på nivå med 2019. I 2021 ble det bestilt litt flere merker enn i 2019. En årsak til at det ble bestilt litt flere merker i 2021 i forhold til 2019 kan være at en god del av merkene ble bestilt av firma som arbeider med miljøkartlegging av bygg. Det begynner å bli godt kjent blant miljøkartleggere at PCB-ruter skal merkes.

Totalt har Ruteretur per 31.12.2021 sendt ut 597 910 merker.

Figur 7 PCB-merker, årlig sendt ut.

Ruteretur ser på bruk av merkene som et godt virkemiddel i arbeidet med å få kanalisert PCB-holdige isolerglassvinduer til retursystemet og gjøre Ruteretur og selskapets oppgaver kjent.

7 ØKONOMI

Miljøvederlaget, som deltakere i retursystemet betaler for hver rute som sendes ut på det norske markedet, var kr 9 i hele 2021. Miljøvederlaget dekker alle kostnader Ruteretur har.

Endelig årsregnskap blir først godkjent av generalforsamlingen etter at denne årsrapporten har blitt utarbeidet. Årsresultatet for 2021 forventes å bli kr 0,6 million.

Det forventes at godkjent årsregnskap for 2021 vil vise en positiv egenkapital på kr 27,2 million. Selskapets solide økonomi legger et godt grunnlag for fortsatt høy satsning på å få inn alle PCB-holdige isolerglassruter. Informasjons- og kontrollvirksomheten vil fortatt være betydelig for å oppnå dette. Videre vil arbeidet med gratisspassasjerer bli prioritert.

VEDLEGG 1 - DELTAKERLISTE PER 31.12.2021

Deltakere i Ruteretur i 2021
ABChus AS
Abora AS
Adorehus AS
ADVIK AS
AlbinVindu AS
ALLIERO AS
Aluvesto Norge AS
AMG MONTAZA, SIA
APS ALUMINIUM PROFIL SYSTEMER AS
Arnpro AS
AS Jømna Brug
AS Metus -Est
ASELO AS
B&D NOR AS
Berg Byggtjenester AS
BeslagGrossisten AS
Best & Billigst AS
Bindalsbruket AS
BIRKELAND BRUK AS
Bjerkes vinduer & dører AS
Bjerkes Vinduer AS
Bjørlo Haugen AS
Blikk Fasader AS
Bolseth Glass AS
Bra Vinduer AS
Bredrup Aluminium AS
BROMBACH+ GESS GMBH & CO. KG
Brødrene Dale AS
Brødrene Hansen Eiendom AS
Bue Aluminium AS
Bygg 1 Produkter AS
Byggmakker Handel AS
Byggmax Norge AS
Byggmontering Møre AS
Bykle Vindu AS
Bøckmann Glassindustri AS
Carlsen Fritzøe Handel AS
CBI NORGE AS
CG Glass Vennesla AS

Deltakere i Ruteretur i 2021
ChromoGenics AB
Ciroko Norge AS
Consto AS
DDF AS
Ditt Uterom AS
Drag Industrier AS
Dør & Vindu Gruppen AS
Econor AS
Ejnar Christiansen Norge AS
ELN Norge AS
Elverhøy Aluminium og Glass AS
Emils Hyttebygg AS
Ertec AS
EW Glass & Plast AS
Extemplo Entreprenør AS
Fagvindu AS
Fasadeglass AS
FENSTRA NUF
FJORDGLAS AS
Fjøsssystemer Bygg AS
FORESTAL BYGG AS
FRG Bygg Volda AS
Friva AS
Fronta AS
Frøyland Produkter AS
Gilje Door AS
Gilje Tre AS
Glasmeister John Holvik AS
Glass & Låsservice Haugesund AS
GLASSBYGG AS
GLASSCON AS
Glassfabrikken AS
Glassimport AS
Glassmester A. Appelbom AS
GLASSPRODUKTER AS
Glassproffen AS
Glasverkstaden Alf-Børre Otterdal
Grønt Fokus AS
GRÅKJÆR LANDBRUK

Deltakere i Ruteretur i 2021
GT Christoffersen Glass AS
Gårdbrukerservice Landbruk og Marina AS
Harmonie Norge AS
Harmonie Norge AS, avd. vest
HENT AS
H-fasader AS
H-Fasader Glassteam AS
H-Glass AS
Hugaas Entreprenør AS
Husvindu AS
H-vinduet Bauge AS
H-vinduet Fjerdingstad AS
H-vinduet Magnor AS
Høiby Snekkeri AS
Hörmann Norge AS
Igland dør & vindu AS
ILC CONSTRUCTION AS
Indunor AS
INTERVINDU.NO AS
J&V SNEKKERE AS
Jakobsen Import og Service AS
Jeld-Wen Norge AS
Johnsen Glass Vindusfabrikk AS
KEBO GLASS AS
KF Entreprenør AS
KLARVINDUER AS
KODUMAJA
KOMPLETT MONTASJE AS
Konsept Fasade AS
KOPPEN INDUSTRIER AS
Kraft Glass & Aluminium AS
Krane Glass & Fasade AS
KRINGSJAA NORGE AS
Kruse Smith Entreprenør AS
Kvalitek Dør og Vindu AS
Kvams Glass AS
KYSTVINDUER AS
KYSTVINDUET AS
Laftekompaniet as
Lande Dør og Vindu AS
LANGSHOLT GLASS SERVICE AS

Deltakere i Ruteretur i 2021
Lian Vinduer AS
Lillerønning Snekkerifabrikk AS
LINDNER SCANDINAVIA AB
Linotech AS
Lisø Teknisk Support AS
LUXVINDU AS
Lyse Rom
Lyssand-Frekhaug Salg AS
Malmerk Fassaadid NUF
Maximalfönster AB
Mestercamp AS
MESTERGRUPPEN BYGGEVARE AS
MN NOR AS
Moby Entreprenør AS Avd Moby Bygg
Morad Norge AS
Morad Skandinavia AS
MOSS GLASS OG FASADE AS
Natre Vinduer AS
Nøtterøy Dør & Vindus-forretning AS
Netglass Totalfasade AS
NEUMANN BYGG AS
Nicopan Nord AS
NorDan AS
NorDan Rubicon AS
Nordic Alutek AS
NORDIC DOOR AS
Nordmarkens Fasader AB
Nordvestvinduet AS
Norgesvinduet Bjørlo AS
Norgesvinduet Svenningdal AS
Norimex AS
NOR-INT AS
Norlock AS
Normont AS
Norsk Dør Drift AS
Norske Metallfasader AS
Norwin AS
NTG AS
O. M. Rakvåg AS
OPA Glass AS
Optimera AS

Deltakere i Ruteretur i 2021
Osterhausgaten Dører & Vinduer AS
OTRALAFT AS
OTRALAFT HYTTESERVICE AS
Pilkington Norge AS
Plastmo AS
Polarvinduet AS
Profilglass NOR AS
PROFILTEAM AS
Profix AS
Proglass AS
R.Daaland AS
Rapp Bomek AS
Rasta Glass AS
Riis Glass & Fasade AS
Riis Glass og Metall AS
Riva Import AS
Roschmann Konstruktionen aus Stahl und Glas GmbH
RYFYLKE BYGG & INTERIØR AS
Rørros Dører og Vinduer AS
Saga Aluminium AS
Sagstuen AS
Sandvoll Handel AS
Scandicamp AS
Schüco International KG
Selvaag Bolig ASA
Si-Glass AS
Skallefold Trevaesalg AS
Skandinaviska Glassystem AB
Skanska Eiendomsutvikling AS
Skanska Norge AS
Skanva AS
Skaara Spesialvinduer AS
Solid Entreprenør AS
Sparevinduer AS
SSC Joinex AS
Stall Kubberød AS
Staticus Norge AS
Stavnem & Vigrestad AS
Stegra Entreprenør as
Stilige vinduer AS

Deltakere i Ruteretur i 2021
STRAUMSHEIM GLASS OG FASADE AS
Strømmen AS
SUNPARADISE NORGE AS
SØRVINDU AS
TH Blikk AS
Tindevindu AS
Tore Ligaard AS
Toten Windoor AS
Tre Spesial AS
Trysilbygg AS
Tundøren AS
Tønsberg Ramme AS
UAB "Aradas"
UAB KEGESA NUF
UAB KG Constructions
Uldal AS
UPB Holdigs
UPPE Ltd
Uvdal Bygg og Hytteosetning AS
VARIG FASADE AS
Veidekke Entreprenør AS
VELUX COMMERCIAL BRAMO AS
Velux Norge AS
Vemundvik Termoglass AS
Vikeså Glassindustri AS
VIKINGTELT AS
Villasnekkeriet AS
Vinduer For Alle AS
Vindusleverandøren Norge AS
Vintor AS
Vrådal Golf og Hyttepark AS
Älvsbyhus Norge AS
Østlandske Fasadeteknikk AS
Aarstad Bygg Consult AS
Åsen & Øvrelid AS